

„Možnosti“, které „mají být“

Jsou možnosti nanejvýš nepravděpodobné (a možná jsou ještě před nimi vyslovené resp. krajní „nemožnosti“), a pak jsou možnosti v různé míře pravděpodobné. A podle Rádla – námi aplikováno – jsou možnosti, které „mají být“, a možná – doplňujeme my – i možnosti, které „nemají být“ – kdo ví? Jak bychom mohli určit vztah mezi obojím rozdělením? To, co činí nějakou možnost spíše pravděpodobnou, bude asi záviset na jisté tuposti a hrubosti nějakých setrvačností, zbývajících jako relikty toho, co už bylo, ale pominulo. Budeme-li pravý filosofický vztah ke světu vidět v tom, že si všechno jsoucí (a cokoliv daného) zaslouží, aby bylo opravováno, pak je zřejmé, že filosof bude mít vůči tomu, co je dáno, vždycky určitý kvalifikovaný odstup, který ho pak povodě nejen ke kritice jsoucího, ale také k jistým krokům, jejichž cílem je zabránit tomu či onomu sešupu (obratu) k nejhoršímu. Jeho hlavním zájmem ovšem bude naplňování resp. uskutečňování toho, co „má být“, tedy těch možností, které se stanou součástí pokusů o nápravu všeho (tedy „všenapravu“) – neboť napraveno má být vskutku „všechno“. – Speciálním problémem pro nás ovšem bude, zda ono „všechno, co nemá být“, se uskutečňuje jen díky (či vinou) setrvačností reliktnů toho, co už minulo. Jak to je s možnostmi, které „nemají být“ v silném slova smyslu, ale mohou být pro uskutečňování přece jen lákavé, třeba jako pokušení nebo jako zvrhlá vášeň ?

(Písek, 150914-2.)